

شب

شب زمان بین **غروب آفتاب** تا طلوع **فجر صادق** و مقابل **روز** هست؛ و از احکام آن در بابهای زیادی نظیر **طهارت**، **صلات**، **صوم**، **اعتکاف**، **حج**، **جهاد**، **نکاح**، **صید** و **ذباحه** و **اطعمه** و **اشربه** سخن گفته‌اند.

فهرست مندرجات

- ۱ - شب در لغت عرب
- ۲ - معنای شب در شرع
- ۳ - ارتباط بین شب و عبادات
- ۴ - احکام مربوط به شب
 - ۴.۱ - شب و طهارت
 - ۴.۲ - شب و صلوات
 - ۴.۲ - شب و اقامت ده روزه مسافر
 - ۴.۴ - شب و دعا
 - ۴.۵ - شب و بیداری
 - ۴.۶ - شب و مسجد
 - ۴.۷ - شب و نگهداری زباله
 - ۴.۸ - شب و صوم
 - ۴.۹ - شب و شعر
 - ۴.۱۰ - شب و اعتکاف
 - ۴.۱۱ - یوش شبانه د جنگ
 - ۴.۱۲ - شب و نکاح
 - ۴.۱۲ - شب و عقد ازدواج
 - ۴.۱۴ - شب و آمیزش
 - ۴.۱۵ - شب و صید و ذباحه
 - ۴.۱۶ - شب و اطعمه و اشربه
- ۵ - پانویس
- ۶ - منبع

شب در لغت عرب

شب که در لغت عرب از آن به «**لیل**» تعبیر می‌شود، هرچند در لغت بر مدت زمان بین **غروب آفتاب** و **طلوع** آن اطلاق شده هست. [۱]

معنای شب در شرع

مراد از **شب** در **شرع مقدس** و نزد **معروف** و مشهور **فقها** مدت زمان بین غروب خورشید (ناپدید شدن قرص آن یا **زوال حمزه مشرقیه** بنا بر اختلاف اقوال) و طلوع فجر صادق (آغاز **وقت نماز صبح**) است. [۲] [۳] [۴]
برخی معاصران، شب را- جز در موارد استثنا شده، مانند **روزه**- همان معنای لغوی دانسته‌اند. [۵]

ارتباط بین شب و عبادات

شب، طرف زمانی برای انجام دادن عباداتی همچون **نمازهای واجب مغرب** و **عشا**، **نافله‌های شبانه**، **نماز وحشت**، **بیتوته** در **منی** و نزد همسر، قرار داده شده است؛ چنان که شبهای خاصی موضوع تشریح عباداتی **مستحب**؛ اعم از **نماز** و **دعا** و غیر آن قرار گرفته است، مانند شبهای ماه **رمضان**، **شبهای قدر**، **جمعه**، **غدیر**، **عرفه**، **عید فطر** و **قربان**، **مبعث** و

احکام مربوط به شب

روشن کردن چراغ نزد **میت** در شب بنا بر **مشهور**، **مستحب** است، [۶] چنان که حمل آتش پشت سر **جنازه مکروه** است، مگر در شب. [۷] [۸] **ادراک کردن** در آب بویژه در شب **کراهت** دارد. [۹]

← شب و صلوات

قرائت سوره‌های **احقاف**، [۱۰] **یس**، [۱۱] **واقعه**، [۱۲] **فرقان**، [۱۳] **فاطر**، [۱۴] **غافر**، [۱۵] و **سبا** [۱۶] در شب و نیز **مزمل** [۱۷] در آخر شب **مستحب** است؛ چنان که **تلاوت معوذتین** برای کسی که در شب می‌ترسد، [۱۸] **استحباب** دارد.

← شب و اقامت ده روزه مسافر

اقامت ده روزه **مسافر** در مکانی موجب اتمام **نماز و صحت روزه** او است. مراد از ده روز، همه روزها و شبهای میان آنها است. بنا بر این، شبهای اول و آخر جزء آن به شمار نمی‌رود. [۱۹] [۲۰] [۲۱]

← شب و دعا

با فضیلت‌ترین اوقات برای **دعا نیمه شب** است. [۲۲] کسی که از **احتلام** در شب بیم دارد می‌تواند **نماز شب** را قبل از **نیمه شب** بخواند. [۲۳]

← شب و بیداری

بیدار ماندن در تمامی شب جز برای **عبادت و علم** آموزی [۲۴] و نیز **خوایدن** تمامی شب [۲۵] **مکروه** است.

← شب و مسجد

روشن کردن چراغ **مسجد** در شب **مستحب** است. [۲۶]

← شب و نگهداری زبانه

نگهداری **زبانه** در منزل در شب **کراهت** دارد. [۲۷]

← شب و صوم

اگر **روزه** دار در هوای ابری با **طن** به دخول شب **افطار** کند و سپس معلوم شود شب داخل نشده، روزه‌اش صحیح است و **قضا** ندارد. [۲۸] [۲۹]

← شب و شعر

خواندن **شعر** در شب جز در موارد استثنا شده همچون **مدح یا مصیبت معصومان علیهم السلام مکروه** است. [۳۰] [۳۱]

← شب و اعتکاف

شبهای دوم و سوم از سه روز **اعتکاف**، جزء مدت اعتکاف است، لیکن شب اول، به قول **مشهور** جزء آن نیست. [۳۲] [۳۳] در ایام اعتکاف، **آمیزش** در شب موجب **بطلان اعتکاف و ثبوت کفاره** است؛ لیکن در **بطلان اعتکاف** به **استمنا** در شب اختلاف است؛ هرچند **حرام** می‌باشد. [۳۴] [۳۵] [۳۶]

← یورش شبانه د جنگ

در **جنگ**، یورش شبانه به **دشمن** جز در حال **ضرورت مکروه** است. [۳۷]

← شب و نکاح

در **عقد دائم** به قول **مشهور**، زن از هر چهار شب، یک شب **حق همخوابی** با شوهر را دارد و در صورت تعدد زنها، چهار شب میان آنان تقسیم می‌شود. بنا بر این، اگر مرد چهار زن داشته باشد، هر شب باید نزد یکی از آنان باشد. [۳۸]

← شب و عقد ازدواج

مستحب است مراسم **عقد ازدواج** در شب برگزار شود. [۳۹]

← شب و آمیزش

چنان که **آمیزش** با همسر در برخی شبها، مانند شب اول **ماه رمضان** و شبهای دو شنبه، سه شنبه، پنج شنبه و **جمعه** **مستحب** است، در مقابل در بعضی شبها، مانند شب اول هر ماه- جز ماه رمضان- **مکروه** می‌باشد. [۴۰] [۴۱]

← شب و صید و ذباجه

سر بریدن حیوان در شب، جز در حال ضرورت کراهت دارد. [۴۳]

← شب و اطعمه و اشربه

در شب مستحب است آب را نشسته نوشید و ایستاده نوشیدن آن مکروه است. [۴۳] [۴۴]
ترک شام بویژه برای کسی که پا به سن گذاشته، مکروه است. [۴۵]

پانویس

۱. ↑ فرهنگ معین.
۲. ↑ کنز العرفان، ج ۱، ص ۲۱۶.
۳. ↑ الحدائق الناضرة، ج ۶، ص ۵۴-۵۵.
۴. ↑ جواهرالکلام، ج ۷، ص ۲۱۹-۲۲۰.
۵. ↑ التفتیح، ج ۱، ص ۲۷۷.
۶. ↑ جواهر الکلام، ج ۴، ص ۲۰.
۷. ↑ الحدائق الناضرة، ج ۴، ص ۸۳-۸۴.
۸. ↑ العروة الوثقی، ج ۳، ص ۸۷.
۹. ↑ نهاية الإحکام، ج ۱، ص ۸۳.
۱۰. ↑ وسائل الشیعة، ج ۷، ص ۴۱۱.
۱۱. ↑ کشف الغطاء، ج ۳، ص ۴۶۸.
۱۲. ↑ وسائل الشیعة، ج ۶، ص ۱۱۲.
۱۳. ↑ وسائل الشیعة، ج ۶، ص ۲۵۲.
۱۴. ↑ وسائل الشیعة، ج ۶، ص ۲۵۲-۲۵۴.
۱۵. ↑ وسائل الشیعة، ج ۶، ص ۲۵۴-۲۵۲.
۱۶. ↑ وسائل الشیعة، ج ۶، ص ۲۵۲-۲۵۴.
۱۷. ↑ جواهر الکلام، ج ۹، ص ۴۱۸.
۱۸. ↑ مصباح المتعهد، ص ۱۲۱.
۱۹. ↑ جواهر الکلام، ج ۱۴، ص ۳۰۳.
۲۰. ↑ جواهر الکلام، ج ۱۴، ص ۳۱۱.
۲۱. ↑ العروة الوثقی، ج ۳، ص ۴۷۸.
۲۲. ↑ جواهر الکلام، ج ۷، ص ۲۰۲.
۲۳. ↑ لعروة الوثقی، ج ۳، ص ۲۶۶.
۲۴. ↑ نزهة الناظر، ص ۲۶.
۲۵. ↑ هداية الأمة، ج ۳، ص ۱۹۹.
۲۶. ↑ جواهر الکلام، ج ۱۴، ص ۸۸.
۲۷. ↑ وسائل الشیعة، ج ۵، ص ۳۱۸.
۲۸. ↑ العروة الوثقی، ج ۳، ص ۶۰۷.
۲۹. ↑ مستمسک العروة، ج ۸، ص ۲۹۲.
۳۰. ↑ وسائل الشیعة، ج ۱۴، ص ۵۹۷.
۳۱. ↑ کشف الغطاء، ج ۴، ص ۱۷.
۳۲. ↑ مستند الشیعة، ج ۱۰، ص ۵۴۹-۵۴۷.
۳۳. ↑ جواهر الکلام، ج ۱۷، ص ۱۶۶-۱۶۸.
۳۴. ↑ جواهر الکلام، ج ۱۷، ص ۲۰۲.
۳۵. ↑ جواهر الکلام، ج ۱۷، ص ۲۰۷-۲۰۸.
۳۶. ↑ مجمع الفائدة، ج ۵، ص ۳۹۲.
۳۷. ↑ جواهر الکلام، ج ۲۱، ص ۸۱-۸۲.
۳۸. ↑ جواهر الکلام، ج ۲۱، ص ۱۵۰-۱۵۶.
۳۹. ↑ جواهر الکلام، ج ۲۹، ص ۴۱.
۴۰. ↑ جواهر الکلام، ج ۲۹، ص ۵۶.
۴۱. ↑ العروة الوثقی، ج ۵، ص ۴۹۰.
۴۲. ↑ جواهر الکلام، ج ۳۶، ص ۱۳۴.
۴۳. ↑ وسائل الشیعة، ج ۲۵، ص ۲۲۹.
۴۴. ↑ مستند الشیعة، ج ۱۵، ص ۲۶۶ و ۲۶۸.
۴۵. ↑ هداية الأمة، ج ۸، ص ۹۷.

منبع

فرهنگ فقه مطابق مذهب اهل بیت علیهم السلام، ج ۴، ص ۵۹۵.